

Предаването „Политически некоректно“, излъчено на 10 април 2022 г. в програма ХОРИЗОНТ на БНР

Осъществена е проверка за спазване на Закона за радиото и телевизията и на професионалните етични стандарти в журналистиката на предаването „Политически некоректно“, излъчено на 10 април 2022 г. в програма ХОРИЗОНТ на Българското национално радио (БНР). Мониторингът на СЕМ се самосезира на 11.04.2022 г., веднага след излъчването на изданието, което впоследствие предизвика широк отзвук и стана повод за напускане на член на Обществения съвет на медията.

Фокусираният мониторинг на „Политически некоректно“ установи, че близо двучасовото (от 12:20 до 14:00 ч.) политическо токшоу в ХОРИЗОНТ е с водещ Петър Волгин (в неделя по изключение). Основна тема на изданието е „*Защитават ли българските управляващи нашия национален интерес?*“ като въпросът се задава както към госта на предаването, така и към слушателите. Изданието започва с „гореща“ информация от последните минути, че украинци от „Азов“ са заловили два чуждестранни кораба, единият е „Царевна“, на който има 17 български моряци.

Водещият Петър Волгин обявява в самото начало на предаването: *„Започвам с една притеснителна информация, нарочно казвам информация, а не новина, защото не е потвърдена от два независими източника. Но пак казвам, притеснителна е - българските интернет сайтове вече я препечатват, може да се намери навсякъде в интернет, ето каква е тази информация: Украински националисти оттеглящи се от Мариупол са заловили два чуждестранни кораба – „Царевна“ и „Лейди Августа“, това каза заместник началникът на Народната милиция на Донецката народна република Едуард Басурин. „Все още не е известна съдбата на членовете на екипажа на тези кораби и тяхното здравословно състояние“. Това пък съобщава Агенция ТАСС. Припомням ви, че на кораба „Царевна“ има 17 български моряци. Отново повтарям, не е потвърдена тази информация и силно се надявам в следващите минути някой от българското правителство да реагира, да ни каже повече, какво се случва с българските моряци, което разбира се е нашата основна грижа.“*

Още с първоначалното съобщение Волгин прави уговорка, че става дума за непроверена информация, което повдига въпросът дали сензационното ѝ обявяване може да бъде отложено за известно време, докато официален правителствен източник не я потвърди или опровергае, най-вече заради въздействието върху близките на моряците. В следващия час (след новините в 13 часа) това вече е факт, след като в емисията новини на БНР официално се опровергава съобщението. Волгин и екипът му не правят усилие сами да потърсят официални източници или поне да информират слушателите, че търсят такива, вместо това разчитат на информационния поток. От професионална гледна точка е важен и въпросът дали източникът, т.н. ДНР (Донецка народна република) е достоверен и доколко Волгин има основание да разпространява в българския национален ефир подобна „информация“. Не по този начин стои въпросът за ТАСС, която е официална руска информационна агенция и е сравнително често цитирана в български медии. В условия на война обаче, остава открит въпросът за доверието и към ТАСС.

Волгин е спазил изискването на Етичния кодекс на българските медии *„1.3.4. Винаги ще посочваме, когато информацията не е потвърдена“*. В същото време мониторингът констатира търсене на сензационност и стремеж *„кой първи ще съобщи новината“* в ефир или неизпълнение на принципа по *2.6.4. Ще се въздържа от възхваляващо или придаващо излишна сензационност отразяване на престъпления, насилие и жестокост*. Етичният кодекс изисква още и точност при предоставяне на информация: *„1.1.1. Ще предоставяме на обществото точна и проверена информация и няма преднамерено да скриваме или изопачаваме факти“*.

След „извънредната“ информация, предаването продължава с коментар на водещия за вътрешнокоалиционния живот на управляващите, за четирите партии с различни интереси по теми като отношенията с Република Северна Македония и руския посланик у нас, избора на нов управител на БНБ. Журналистът Петър Волгин разграничава БСП и ИТН от една страна и от друга - ПП и ДБ, като изразява похвала към първите две и критика към вторите.

Основен гост в изданието е лидерът на ПП „Възраждане“ Костадин Костадинов, който също взима отношение по новината с „Царевна“. Водещият казва: *„Да започнем с тази информация, която има вече из всички български интернет сайтове. Да кажа, това е единствено информация от руска страна от руските агенции, затова че бойците от батальона Азов в обсадения Мариупол са задържали два кораба, единият е корабът „Царевна“, където се намират българските моряци. Вие какво знаете по въпроса... Костадин Костадинов отговаря ретроспективно като напомня как се свързал с външния министър г-жа Генчовска, за да я информира за проблема с моряците. Костадинов уточнява също: „Първата работа, която свърших, за да разбера повече за това дали е вярно или не, беше да се обадя на министър-председателя. **Говорих с него в 12 без 15.** Той ми каза, че 15 минути преди това е разговарял с капитана на кораба, който му е казал, че тази информация не е вярна. Но, държа да отбележа, че ако украинците са взели българския екипаж за заложник, те няма да искат това нещо да се научи, защото както се сецате, това ще накърни техния образ на невинни жертви на руската агресия. **И може да се предполага, че ако българите са взети за заложници, в момент, в който сателитният телефон звънне, най-вероятно, ако капитанът е с насочено към челото дуло на оръжие, трудно би могъл да каже друго от това, което му казват да каже.** Към настоящия момент ние не може да сме сигурни за какво точно иде реч... Веднага трябва да се влезе в контакт с руската страна, да се настоява действията им да бъдат максимално премерени, за да не се допусне българите да станат жертва в този конфликт. Това трябва да стане веднага“.*

В рамките на интервюто, лидерът на „Възраждане“ подчертава, че *„НАТО представлява заплаха за националната и териториална отбрана, цялост и сигурност на България, защото след влизането на страната ни в Алианса три пъти е намалял отбранителният потенциал на страната ни“.* Костадинов говори за унищожени и нарязани у нас в недалечното минало самолети, ракети, срещу което България не е получила нищо от Алианса. Той обвинява управляващите, че са васални на Америка и взимат продиктувани решения във вреда на суверенитета на страната ни. Костадинов говори и за необходимостта да се приберат в България намиращите се в Лондон 27 тона злато от българския резерв.

В емисията новини в 13:00 часа темата за българските моряци е първа новина: *„Българските власти отричат твърдения на руски медии, че българският кораб „Царевна“, който е край украинския град Мариупол е превзет от украински части. От Министерството на външните работи заявиха за БНР, че намиращите се на кораба 17 български моряци са добре и че поддържат постоянна връзка с тях. В петък премиерът Кирил Петков, обяви пред НС, че специална група български военни под командването на ръководителя на военното разузнаване Венелин Венев е в Мариупол, за да се опита да изтегли моряците от блокирания български кораб „Царевна“.*

В началото на втория час на предаването „Политически некоректно“ водещият Волгин започва отново с информацията за кораба „Царевна“: *„Имаме и официалната българска позиция по повод информацията, че два кораба, между които и корабът с българските моряци „Царевна“, които са в Мариупол са превзети. Българските институции са в контакт с българските моряци и опровергават като фалшива новината разпространена в руски сайтове, че корабът е превзет, това каза пред БТВ ръководителят на пресцентъра на военното министерство Митко Димитров. Той допълва, че „усилията за отвеждането на нашите граждани продължават“. Също така мениджърът на фирмата- собственик на кораба, е казал пред БТВ, че „На кораба няма чужди хора, моряците са добре“. Външно министерство също отрича новината, ситуационният център на ведомството се е свързал с моряците на борда на „Царевна“, които са добре.*

Предаването продължава с представяне на мнения на слушатели от социалните мрежи (Скайп, Телеграм и Фейсбук) по зададената тема *„Защитават ли българските управляващи нашия национален интерес?“* Водещият прочита седем мнения на слушатели, според които за съжаление управляващите не защитават българските интереси. В предаването са включени и шестима слушатели директно по телефона. Първият слушател казва, Вашият въпрос е риторичен, дали се грижат за нас - не. Следващият слушател също споделя, че не се защитават българските интереси. Третият слушател - ние сме си ги избрали управляващите и категорично заявява, че не работят за интереса на българските

граждани, а Кирил Петков е „слуга на чужди интереси“. Слушателка се възмушава, че не може да се кръщават улици на украински герои, както и че ние не трябва да взимаме страна в тази война. Петият слушател заявява, че е напълно съгласен с тезите на госта в предаването Костадин Костадинов. Единствено последният слушател в ефир коментира темата с кораба и българските моряци. Той критикува Волгин, че тиражира едностранно мнение. Водещият: *„Не, моля няма нищо, това е хубав разговор, защото винаги, когато има информация за това, аз казах, че не е новина, а казах че е информация, която засяга български граждани. Тя трябва да бъде цитирана, защото по този начин, от които зависи, реагират особено бързо. Ако ние нищо не кажем и те нищо няма да кажат. Това, че ние казваме нещо ги прави по-склонни да общуват“*. Слушател: *„Много сте прав, защото по този начин ги събуждате...“* Водещият: *„Важното е, че сега имаме мнение, официална позиция от страна на управляващите, че българските моряци са добре, не са арестувани, корабът не е превзет.“* Слушател: *„Между впрочем, съжалявам, за последно и това не е много сигурно, но това ще го видим сега да вярваме, защото на това правителство аз много, много не вярвам“*. Водещият: *„... сега разбира се това е ваше мнение, всеки има право на мнение.“ ...*

Предаването излъчва рубриката „По ръба“ на Калина Андролова за управляващата коалиция и сложните взаимоотношения вътре в нея. Водещият чете още две мнения от социалните мрежи по темата, за националните интереси, според които те не се защитават. Предаването завършва с рубриката на Владислав Апостолов „Културни войни“ - коментар за победата на Виктор Орбан на парламентарните избори в Унгария.

ИЗВОДИ:

Направеният фокусиран мониторинг на предаването „Политически некоректно“ в програма ХОРИЗОНТ на 10 април 2022 г. констатира, че сюжетът за уж заловените от украински националисти два чуждестранни кораба, единият от които е с български моряци на борда, се развива като дезинформация, тиражирана от БНР. Лидерът на опозиционната парламентарна партия ВЪЗРАЖДАНЕ Костадин Костадинов едновременно опровергава и потвърждава тази фалшива новина като я използва да изтъкне своята лична грижа за съдбата на моряците. Той съобщава, че е говорил с премиера, който отрича разпространеното от руски източници, но въпреки това представя сценарий как капитанът е заплашен с оръжие и може да не казва истината по телефона. По този начин в рамките на предаването се тиражира дезинформация.

Следва да се отбележи, че в емисията новини на БНР в 13:00 ч., като първа новина се отричат твърденията на руски медии за заловените кораби. Министерството на външните работи заявява за БНР, че моряците са добре и поддържат непрекъснатата връзка с тях.

На базата на направения мониторинг, не са констатирани нарушения на Закона за радиото и телевизията. По отношение на професионалните журналистически стандарти се установява отклонение от задължението за предоставяне на точна и проверена информация, без преднамереност, както и придаване на излишна сензационност при отразяването на престъпление и насилие. В този смисъл може да се изпрати писмо до Комисията по журналистическа етика към Националния съвет за журналистическа етика за произнасяне по компетентност относно спазването на т. 1.1.1. и т. 2.6.4 от Етичния кодекс на българските медии.

Мониторингът намира и нарушение на Правилника за редакционната дейност на БНР¹ (в сила от 01.02.2022 г.). Съгласно действащите вътрешни правила на обществената медия, в редакционната дейност журналистите и нещатаните сътрудници на БНР се задължават да съблюдават следните принципи (неизчерпателно): обективност, безпристрастност и балансираност (5.3), точност, достоверност и недопускане на дезинформация (5.4).

¹ Правилникът за редакционната дейност на БНР, заедно с други вътрешни документи, представени от ген. директор на БНР в изпълнение на договора му за управление, са разгледани на заседание на СЕМ на 16.02.2022 г.